

เสวนา คลังสมอง-คลังปัญญาสยาม (รายการพิเศษ 4)

เรื่อง “Thailand in Crisis:
ความคาดหวังของนักศึกษา (คนรุ่นใหม่) ต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยในการแก้วิกฤตของประเทศ”

โดย ผู้นำนักศึกษาจากหลากหลายมหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2568 เวลา 09.00 - 11.00 น. ณ สถาบันคลังสมองของชาติ และ
ผ่านระบบ VDO Conference (ZOOM)

ในบริบทที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตเชิงโครงสร้างหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อภาครัฐ บทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันทางปัญญาและแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์จึงถูกตั้งคำถามและความคาดหวังมากยิ่งขึ้น การเสวนาออนไลน์ “คลังสมอง-คลังปัญญาสยาม” รายการพิเศษ หัวข้อเรื่อง Thailand in Crisis: ความคาดหวังของนักศึกษา (คนรุ่นใหม่) ต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยในการแก้วิกฤตของประเทศ ได้เปิดพื้นที่สำคัญให้เสียงของนักศึกษาและคนรุ่นใหม่ เข้ามามีบทบาทในการสะท้อนมุมมอง ความคาดหวัง และข้อเสนอเชิงสร้างสรรค์ต่ออนาคตของมหาวิทยาลัยไทยในการร่วมแก้ไขวิกฤตของประเทศ การเสวนาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยมิได้เป็นเพียงพื้นที่การเรียนรู้เชิงวิชาการ หากแต่เป็นกลไกเชิงสังคม ที่ต้องเชื่อมโยงกับประชาชน ชุมชน และระบบนโยบายของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในยุคที่องค์ความรู้มีอายุสั้น (Half-Life of Knowledge) และการเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

1. บทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการรับมือวิกฤตประเทศ

ผู้ร่วมเสวนาเห็นพ้องกันว่า มหาวิทยาลัยเป็นกลไกสำคัญในการช่วยให้ประเทศสามารถก้าวข้ามวิกฤตเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะปัญหาการติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง ซึ่งไม่อาจแก้ไขได้ด้วยมาตรการระยะสั้นเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องอาศัยการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์และฐานความรู้ของประเทศในระยะยาว จากประสบการณ์ของหลายประเทศพบว่า การยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผู้ร่วมเสวนาจึงเห็นว่า มหาวิทยาลัยไทยควรมองให้ไกลเกินกรอบแผน

ระยะสั้น และเตรียมความพร้อมในระยะยาว 10–20 ปี โดยปรับบทบาทจากการผลิตบัณฑิตตามหลักสูตรเดิม ไปสู่การพัฒนากำลังคนที่มีทักษะสอดคล้องกับโลกอนาคต สามารถปรับตัว เรียนรู้ต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาของประเทศอย่างยั่งยืน

2. เสียงของนักศึกษาในฐานะพลังการเปลี่ยนแปลง

ประเด็น Transformative Student Voice ถูกหยิบยกขึ้นอย่างชัดเจนในการเสวนา โดยผู้ร่วมเสวนา เห็นตรงกันว่า เสียงของนักศึกษาไม่ควรถูกมองเป็นเพียงความคิดเห็นเชิงสัญลักษณ์ หากแต่เป็นพลังสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของมหาวิทยาลัยและสังคมได้ หากสถาบันเปิดพื้นที่ให้มีการแสดง ความคิดเห็นและรับฟังอย่างจริงจัง โดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนด ทิศทางของมหาวิทยาลัยจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบร่วม และความตระหนักต่อปัญหา สาธารณะ ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการบ่มเพาะพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีพร้อม มิตบทบาทในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของประเทศในระยะยาว

3. มหาวิทยาลัยกับการสร้างความเชื่อมั่นของสังคม

ในบริบทที่ความเชื่อมั่นของสังคมต่อภาครัฐที่ลดลง ผู้ร่วมเสวนามองว่า มหาวิทยาลัยยังคงเป็นสถาบันที่ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในระดับสูง หากสามารถทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลและข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของ หลักฐานทางวิชาการอย่างโปร่งใส และถ่ายทอดในรูปแบบที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย บทบาทดังกล่าวทำให้ มหาวิทยาลัยสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางความเชื่อมั่นระหว่างรัฐกับประชาชน ช่วยลดช่องว่างของความไม่ ไว้วางใจ และเสริมสร้างความเข้าใจร่วมในประเด็นสาธารณะและวิกฤตของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ

4. ความจำเป็นของการบูรณาการและการทำงานร่วมกัน

ผู้ร่วมเสวนาชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของระบบอุดมศึกษาและการกำหนดนโยบายประเทศ คือการทำงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์และทิศทางร่วม ส่งผลให้ทรัพยากร องค์กรความรู้ และความเชี่ยวชาญกระจุกกระจาย ไม่สามารถสร้างผลกระทบเชิงระบบได้อย่างเต็มที่ โดยมหาวิทยาลัยควรปรับ บทบาทจากการดำเนินงานเฉพาะส่วนไปสู่การทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมต่อ (Hub) ในการบูรณาการองค์ความรู้จาก หลายคณะ หลายสถาบัน และหลายภาคส่วน เพื่อเสริมพลังการทำงานร่วมกัน และสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเข้าถึงเทคโนโลยี

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยในยุคที่ ความรู้และทักษะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยจึงไม่ควรจำกัดบทบาทอยู่เพียงการจัดการศึกษาในช่วง วัยเรียน หากแต่ต้องสนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกันการเปิด โอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเตรียมคนให้ทันโลก และลดความ เหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของกำลังคนและความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศในระยะยาว

6. มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาชุมชนและสังคม

มหาวิทยาลัยไม่อาจดำรงอยู่ได้อย่างเอกเทศ หากแต่ต้องเชื่อมโยงและทำงานร่วมกับชุมชนและสังคม รอบข้างอย่างใกล้ชิด ทั้งในรูปแบบการทำงานเชิงพื้นที่ การพัฒนาสังคม และการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่การ ปฏิบัติจริง ในกระบวนการดังกล่าว นักศึกษาถูกมองว่าเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมสาธารณะและ

การทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งไม่เพียงช่วยแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม และบทบาทความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระยะยาว

7. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

● เชิงนโยบาย

- ควรสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทอย่างเป็นทางการในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตและความเสี่ยงเชิงระบบ เพื่อให้การตัดสินใจของภาครัฐตั้งอยู่บนฐานองค์ความรู้และหลักวิชาการ
- ควรกำหนดกลไกการรับฟังเสียงของนักศึกษาในระดับชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อเปิดพื้นที่ให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์

● เชิงปฏิบัติ

- มหาวิทยาลัยควรสร้างเวที Student Voice อย่างต่อเนื่องภายในสถาบัน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นรูปธรรม
- พัฒนากลไกบูรณาการองค์ความรู้และการทำงานร่วมกันระหว่างคณะและระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มพลังเชิงระบบ
- ขยายโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยีและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เพื่อเตรียมกำลังคนที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

8. สรุป

การเสวนา “Thailand in Crisis: ความคาดหวังของนักศึกษา (คนรุ่นใหม่) ต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยในการแก้วิกฤตของประเทศ” สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า อนาคตของประเทศไม่อาจแยกออกจากบทบาทของมหาวิทยาลัยและพลังของนักศึกษาได้ มหาวิทยาลัยไทยจำเป็นต้องปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วมมากขึ้น หากมหาวิทยาลัยสามารถผสมผสานพลังทางวิชาการเข้ากับเสียงและการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ จะไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นฐานสำคัญในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนและพร้อมรับมือกับวิกฤตของประเทศในระยะยาว

9. ช่องทางการติดตามรับชม

สามารถติดตามรับชมย้อนหลังได้ที่ “YouTube” สถาบันคลังสมองของชาติ

วันที่ 17 ธันวาคม 2568